Ismertetések – Reviews – Katsauksia – Рецензии

Lingea s.r.o. szerzői csoport:
Finn társalgás – szótárral és nyelvtani áttekintéssel
Lingea Kft. Kiadó 2016. 320 1.
ISBN 978-615-5409-71-4, ISSN 2064-1389

A főként szótárakra és útikönyvekre specializálódott Lingea Kft. 2016-ban publikálta *Finn társalgás* című kiadványát, melynek célcsoportja a finn nyelv iránt érdeklődő lelkes kezdők és turisták. A szerzőcsoport olyan nyelvi kisokost ígér, melynek segítségével a teljesen kezdők is megbirkózhatnak a mindennapi szituációkkal. A kiskönyv kommunikációközpontú; az alkotók a könyv hatásosságát az aktív kommunikációban, valamint a könnyű áttekinthetőségben látják.

A Lingea Kft. az elektronikus és a nyomtatott szótárak mellett egyéb nyelvi eszközök és applikációk fejlesztésével és forgalmazásával is foglalkozik jelenleg. A Lingea szerzői csoport kilétét ugyan homály fedi: se a vállalat weboldaláról, se a könyvben nem találhatunk információkat arról, hogy pontosan kiknek is köszönhetjük ezt a társalgási anyagot, annyi azonban bizonyos, hogy a cseh vállalat magyar székhelye Komáromban található. A csehországi vállalatnak egyébként hazánkon kívül Romániában, Lengyelországban, Szerbiában és Szlovákiában is található még székhelye.

A *Finn társalgás* egy könnyen használható, a mindennapi élethez nélkülözhetetlen szavakat tartalmazó szótár és egy áttekinthető, logikus nyelvtani segédlet kicsinyített együttese, mely mind a modern szótár, mind pedig a nyelvtani kisokos külső megjelenésének eleget tesz. A 320 oldalas, zsebkönyv méretű kiadvány igencsak táskabarát: pehelykönnyű és puha kötésű. Enyhén dombornyomott borítóján – a Lingea társalgási kiskönyvek sémájára – a célország egy impozáns részlete hívogatja az olvasó tekintetét. A különböző témák kezdetét jelölő esztétikus képek pedig még érdekesebbé és látvá-

nyosabbá teszik a kiskönyvet. A kisszótár nagy erénye, hogy annak logikus tagoltságát segítik az egyes fejezeteket jelölő színek is: ezek a fejezetcímek jelennek meg a borító hátulsó oldalán is, ezzel gazdagítva a rövid ismertetést. Méretéből adódóan egyetlen látszólagos hibája az, hogy bizony apró betűkkel íródott.

A könyv összesen 2600 mondatot és szókapcsolatot, 1600 téma szerint csoportosított szót, és 6000 szótári címszót tartalmaz. Azt, hogy a társalgási kiskönyv célzottjai elsősorban a turisták, az is mutatja, hogy a borító belső oldalán releváns információk találhatók Finnországról. Láthatók például a legfrissebb demográfiai adatok és az ország domborzati térképe is, melyen feltüntették a nagyobb finn városokat, emellett egy kis táblázat tájékoztatja az utazókat a nagyvárosok egymás közti távolságáról. Az ezt követő oldalakon, a *Tartalom*ban (3–5) felsorolja, hogy milyen témákkal foglalkozik a könyv. 19 nagyobb fejezetet különít el, amit érdemes nagyobb egységekre tagolnunk: a rövid bevezetést (6–7) a könyv velejét adó, különböző témákhoz tartozó szószedetek és kommunikációs sémák követik (9–192). A finn–magyar, illetve magyar–finn szótárak (190–283) szintén külön tömböt alkotnak, csakúgy, mint a körülbelül 20 oldalas nyelvtani „gyorstalpaló" (284–303). Ráadásként a szerzőcsoport praktikus tanácsokkal látja el az érdeklődő olvasót a *Hasznos információk* (304–320) fejezetben; ide kerülnek többek között a legfontosabb adatok, telefonszámok, és Finnország leglátogatottabb nevezetességei is. Az ismertetés során ezekre a nagyobb egységekre térek ki.

A kétoldalas bevezetés *(A nyelvről)* a finn nyelv lényegre törő, rövid ismertetése, amely említést tesz a finn nyelv jellemzőiről, annak nyelvtanáról és a nyelv történetéről. Az elemi jelentőségű tények és az informatív, ugyanakkor világos közlésmód szintén arra enged következtetni, hogy a szerzőcsoport az olvasó laikusságát feltételezi. Az író az olyan lényeges információk mellett, mint a beszélők száma és az ország hivatalos nyelvei, kitér például Finnország természeti sajátosságaira és a finnek szabadidős tevékenységeire is, és meghatározza a finn nyelv típusát és nyelvcsaládbeli helyzetét. A bevezetés finn nyelvtant ismertető része – a kezdők inspirációjának és lelkességének fenntartása érdekében – egyszerűen és érthetően fogalmazza meg mindazt, amit tudni érdemes a finn nyelv nyelvtanáról, beleértve például a magánhangzó-harmóniát, az igeidők rendszerét és a tagadó segédigét. Ezzel szemben a nyelvtörténeti bekezdés már jóval több nehezebben feldolgozható információt és évszámot tartalmaz, a szerző viszont itt is igyekezett betartani a követhetőség és egyszerűség elvét, annak érdekében, hogy a témában feltehetően nem jártas olvasó tudatára adja a legjelentősebb nyelvtörténeti eseményeket és dátumokat.

A zsebkönyv gerincét a társalgási segédlet adja, azaz a témák szerint csoportosított szavak, kifejezések és mondatok jegyzéke. Általánosságban elmondható, hogy magát a társalgási részt is a szótárak sémájára formázták: az oldalak bal részén található a magyar jelentés, jobb részén pedig az idegen szó vagy kifejezés, melyet minden esetben fonetikus leírás követ. A fonetikus olvasáshoz a nyelvtani fejezet 284. és 285. oldala ad támpontot. A társalgási fejezet tematikája az alábbi 16 topikot dolgozza fel: 1) Számok, 2) Általános kifejezések, 3) Időmeghatározás, 4) Tulajdonságok, 5) Tájékoztató feliratok, 6) Utazás, 7) Szállás, 8) Étkezés, 9) Szabadságon, 10) Sport és szabadidő, 11) Bevásárlás, 12) Vészhelyzetek, 13) Lakás, 14) Család, 15) Munka, 16) Kommunikáció.

Véleményem szerint a tematika teljes mértékben megfelel a turistáknak szánt nyelvi segédletekkel szemben támasztott elvárásoknak, hiszen témaköreit tekintve igen sokszínű és legfőképp praktikus, ezen kívül lefedi az alapszókincset, sőt, számos olyan kifejezést is tartalmaz, melyek nem csupán az alapszintű nyelvhasználók igényeinek tesznek eleget. A kiválasztott topikok nagyon hasznosak, és némely közülük nélkülözhetetlen is a való élet bizonyos helyzeteiben, támaszt nyújtanak a külföldön tájékozódni szándékozó számára. Lehetséges, hogy például a *Vészhelyzetek* vagy a *Tájékoztató feliratok* témakörök nem feltétlenül szolgálják az alapszinten finnül tanuló célját; annál inkább egy külföldön idegen nyelven nem beszélő, esetleg nehézségekbe ütköző turistáét.

A 16 témakör további alegységekre bontható. A *Számok* témakörben a tőszámneveken kívül a sorszámneveket és a törteket is megismerhetjük. Ennél sokkal összetettebb a második, az általános kifejezéseket tárgyaló rész; tartalmazza a köszönésektől kezdve a megértésen és az ismerkedésen át a legkülönbözőbb válaszreakciók (egyetértés, elutasítás, elégedettség, köszönet és hála kifejezése) szókészletét. Az *Időmeghatározás* szakasz értelemszerűen az évszakok, hónapok, napok, napszakok neveit, és az óra alapú időmeghatározás szavait foglalja magában. A 4. témakör, a *Tulajdonságok* jóval takarékosabbra sikeredett: ez az alapszíneken és néhány legalapvetőbb külső jellemvonáson kívül más tulajdonságjegyeket nem fejt ki, azonban ne felejtsük el, hogy a kiadvány végén 6000 címszavas szótár áll a nyelvtanuló vagy utazó rendelkezésére.

Nem túlzás azt állítani, hogy a kötet talán legnagyobb innovációja a feliratokat és egyéb utcán megjelenő írásokat tartalmazó 5. témakör. Számos társalgási és nyelvtani összefoglaló fordult már meg a kezem között, azonban hasonló témakörrel egyikben sem találkoztam még. Hogy kicsit jobban ki-

fejtsem, miről is van szó ebben a részben: táblák, cégérek tartalmát és a tájékozódás szempontjából fontos feliratok jelentéseit találjuk meg ebben a részben. Finnországban tulajdonképpen nagyon jól lehet boldogulni akár csak az angol nyelv ismeretével, mivel a legtöbb feliratot angolul (és svédül) is feltüntetik, és a legtöbb finn magas szinten kommunikál angolul. Azonban az angol (és finn) nyelv ismeretének hiányában nehezebb a dolgunk: ezt a problémát küszöböli ki az 5. témakör szószedete.

Érthető, hogy az elsősorban turistáknak szánt kis nyelvkönyv 16 témaköre közül a legnagyobb hangsúlyt az utazásra, és az ehhez kapcsolódó tárgykörökre (szállás, étkezés, szabadidő) helyezték a szerzők. Terjedelmes szószedetek és szókapcsolat-gyűjtemények segítségével informálódhatnak az autóval, vonattal, busszal, taxival, repülővel, de még a hajóval utazók is. Utazás során célszerű számolni a késésekkel, a jármű meghibásodásával és a pogyász elkeveredésével is. Ilyen és ezekhez hasonló váratlan történések esetén is hasznunkra válik a topik szótára. A *Szállás* témakör a szálláshelyek típusai szerint alkot különböző egységeket, legyen szó kempingről vagy magánszállásról. Hasonló módon alakul az *Étkezés* fejezet is, ahol a szerzők – hogy a legfontosabbat említsem – az ételnevek repertoárját ajánlják a könyvhasználó figyelmébe. Csaknem ugyanilyen központi szerepet játszik a szabadidőhöz és a szabadidős tevékenységekhez kapcsolódó szavak jegyzéke, ideértve az időjárás, a kirándulás és városnézés, a szabadidős programok, a sport és a flörtölés szószedetét. Ezek közül a legutóbbi érdemel külön említést, hiszen a fejezet valójában nem a baráti jellegű ismerkedés vagy a small talk (ami – lássuk be – csakugyan nem tipikus jelenség a finn nyelvhasználók körében) szókészletét fedi le, hanem a legtöbb nyelv- és útikönyv által tabutémának tekintett, s ezért ritkán kezelt topik, a flörtölés, az egyéjszakás kaland vagy más jellegű párkapcsolat keresésének szófordulatait. Bizonyos szempontból vitatható a tárgykör etikussága, mivel az tulajdonképpen nem tartozik az utazás szempontjából indokolt témák közé, viszont nem kétséges a téma szavainak hasznavehetősége sem. A topikból kiemelem a talán legszokatlanabb, legalábbis belőlem minden bizonnyal a legnagyobb csodálkozást kiváltó mondatokat, hogy szemléltessem, miről is van szó ebben a fejezetben: *Yritätkö iskeä minua? – Fel akarsz szedni?, Mennäänkö meille? – Feljössz hozzám?, Näpit irti! – Vidd innen a kezed!*

Komolyabb vizekre evezve elérünk a bevásárlás témakörhöz. A témakör szószedete igen szükséges és nagyon jól alkalmazható, hiszen külföldi utazás során majdnem biztosra vehetjük, hogy valamilyen üzletbe is vezet utunk. Azonban nemcsak a különféle boltokban lejátszódó szituációkra helyezi a

könyv a hangsúlyt, hanem helyet kapnak a reklamációval, a pénzváltással és a banki tevékenységekkel kapcsolatos kifejezések is. A szószedetek teljes mértékben kielégítik a vásárolni szándékozók igényeit: többek között az élelmiszerek, a kozmetikai szerek és a ruhadarabok elnevezései mind megtalálhatók ebben a topikban. Sőt, a kisokos tájékoztat az *Alko* alkoholárusító egységek és a boltok nyitvatartási rendjéről is. Ugyan az utóbbival kapcsolatos információk aktualitása kétségbe vonható, mivel napjainkban egyáltalán nem érvényes a nagy bevásárlóközpontok vasárnapi zárva tartása.

Véleményem szerint a *Finn társalgás* legfontosabb szószedetét a vészhelyzetek szavainak listája képzi. Hiszen ez az a helyzet, amikor – tegyük fel – az idegen nyelven nem beszélő turista rákényszerül a segítségkérésre, azaz beszélnie, a nyelvet használnia kell. Ide számítanak a legtipikusabb vészhelyzet-típusok, mint a váratlan balesetek vagy a lerobbant autó, de az elsősegélynyújtás és -kérés kifejezései, valamint az orvosnál, gyógyszertárban, rendőrségen használandó szavak gyűjteménye is.

A lakás, család és a munka lényegében egy kategóriába sorolható, mert ezek a témakörök bemutatkozáskor vagy ismerkedéskor elsőbbséget élveznek a többi topikkal szemben. *A lakás* szószedetben lényegében a földrajzi elhelyezkedésen kívül a lakás típusára, a helyiségekre és a berendezési tárgyakra is fókuszál a kiadvány. *A család* topik nyelvkönyvekből ismert sémára készült el: két nagyobb részre bontható, a családi és a párkapcsolati szójegyzékekre. *A munká*val foglalkozó témakör szintén két nagy egységre oszlik: a foglalkozások bemutatására általánosságban és a munkakeresésre. Utóbbival igazolódni látszik az a tény is, hogy a könyvet nemcsak turisták-nak, hanem a finnül nem tudó, viszont a nyelven kommunikálni akarók számára is szánják.

Az utolsó tárgykör, a *Kommunikáció* szavai igazán hasznosak lehetnek mindazok számára, akik a finn nyelv elsajátításának kezdeti fázisában vannak, de a finn nyelven történő (írásbeli) kommunikációra és kapcsolattartásra – akár munkájuból adódóan – szükségük van. Számos olyan állandósult szókapcsolat és kifejezés található meg a fejezetben, melyek a telefonon és elektronikus / hagyományos postán keresztül történő kommunikáció pillérei lehetnek. Ezen anyag memorizálásával a nyelvtanuló lényegében olyan fontos kifejezéseket és mondatokat sajátíthat el, melyek az imént említett kommunikációs módok alapjául szolgálnak.

A 16 téma szerint csoportosított szógyűjteményt a 6000 címszavas finn–magyar és magyar–finn szótár követi. A szótárban a szavak nominatívusza illetve infinitívusza található meg, és minden szó után a szó fajtájának kurzív rövidítése (*n*, *v*, *pl*, *adj*, *num*, *adv*, *post* stb.) áll. A poliszém szavak jelentésé-

nek megadása – a szótárakban megszokott módon – sorszámozással történik. Általánosságban nem jellemző, de szórványosan előfordulnak magyarázó példamondatok vagy kiegészítések is a címszavakban. A szótár magában foglalja az alapszókincs lényeges részét. Általában 5-6000 alapvető szó ismeretével szokták határozzák meg az alapszókincs nagyságát, ebben a műben ennyi szó szerepel.

Az alig 20 oldalas nyelvtani áttekintés a társalgási kiadvány elenyésző részét képezi. Kifejezésmódjának tömörsége azonban pozitívumnak tekinthető: a szerzők egy letisztult, könnyen megérthető és rövid nyelvtani kivonat megalkotására törekedtek. A grammatikai magyarázatok nyelvezete egyszerű, kerüli a nyelvészeti terminológiákat annak érdekében, hogy az alapszintű nyelvészeti ismeretekkel rendelkező olvasó is világosan átlássa a nyelvtani leírásokat. Kilenc egységbe foglalták a finn nyelv legalapvetőbb tudnivalóit és szabályait: 1. *Ábécé és kiejtés,* 2. *Alapelvek,* 3. *Főnevek és melléknevek,* 4. *Névmások,* 5. *Számnevek,* 6. *Igék,* 7. *Határozószók,* 8. *Névutók,* 9. *Partikulák*. Az első topik, az *Ábécé és kiejtés* egy nagyon tömör, de elégséges leírása a finn kiejtésnek. Kellően szemléletesen, példákkal és szavakkal ábrázolják az *e* és az *ä* hangok különbségét, ami magyar anyanyelvi beszélőként talán a legnagyobb kiejtési nehézséget jelentheti. A hangok ismertetésén kívül a könyv kitér az intonáció és a magánhangzó-harmónia lényegre törő bemutatására is. A kiejtés tárgykörét követő *Alapelvek* az agglutináló finn nyelvről és a fokváltakozásról szól röviden. A nyelvtan szempontjából legjelentősebb topikok közé sorolható a *Főnevek és melléknevek* kisfejezet, melyben a névszótövek, a nyelvtani esetek, és a melléknevek fokozása kerül említésre. A leggyakoribb nyelvtani eseteket számos példa támasztja alá. A *Névmások* szakasz már-már túl tömören táblázatokba szedi a személyes, mutató, tagadó, kérdő, vonatkozó és határozatlan névmásokat és azok ragozási módjait, valamint a birtokviszony kifejezését. Ez a témakör kevésbé lehet hasznos azok számára, akik nem ismerik a finn nyelv grammatikáját: rengeteg táblázat van, melyek ráadásul nagyon sűrűnek tűnnek, és nincs a ragozott névmások jelentése sem feltüntetve magyarul: ez mindenképp kifogásolható, viszont mivel nyelvtani áttekintésről, teljesen kezdőknek és turistáknak szánt zsebkönyvről és nem tankönyvről van szó, így elfogadhatónak tartom a grammatikai ismertetés ezen bekezdését is. A számok kérdésköre tulajdonképpen már egyszer tárgyalt téma, mert az megjelenik a társalgási segédlet egy fejezeteként is a könyv korábbi részében, a *Számtani műveletek* és az *Órával kapcsolatos adatok* bekezdésekkel kiegészíti viszont az előbbit. A hatodik, igéket tárgyaló fejezet tartalmilag tömör, azonban könnyen átlátható. A fejezet elején tisztázódik a finn igeidők rendszere, a későbbiekben pedig külön

szakaszokban tárgyalják az igetövek típusait, a jelen és múlt idejű igeragozási paradigmákat, a tagadást, a felszólító módot, a szenvedő igealakokat, illetve a birtokos *(habeo)* és a szükségességet kifejező szerkezeteket. Csupán néhány példán keresztül ismerhetjük meg a fent említett szerkezeteket, módokat és ragozásokat. Természetesen az igei személyragozásra jó pár példa áll rendelkezésünkre a fejezet végén, azonban úgy érzem, ennek a topiknak sem kifejezetten az a célja, hogy kizárólag e társalgási segédlet segítségével sajátítsuk el a finn igeragozás alapjait. Az utolsó három nyelvtani fejezet; a határozószók, a névutók, és a partikulák témaköre valójában igen csekély – a zsebkönyv oldalain csupán fél-fél oldalt tesznek ki. Ezek javarészt szótárszerűek, így kevés nyelvtani magyarázatot kapunk. A szerzők valamiért mégis fontosnak tartották, hogy ezen témakörök a nyelvtani fejezetben kerüljenek említésre.

Az utolsó nagy egységet a Finnországgal kapcsolatos hasznos információk és tudnivalók gyűjteménye alkotja. Ahogyan korábban is említettem, a szerzők ebben a részben néhány releváns információt közölnek az országról, valamint ez a fejezet tartalmazza a legfontosabb telefonszámokat, például a helsinki Magyar Nagykövetség és a turkui konzulátus elérhetőségeit. Számos praktikus tanáccsal látják el ebben a részben a Finnországba utazókat is, informálódhatunk például a finn éghajlatról, turisztikai látványosságokról és vendéglátói egységekről, illetve a legnépszerűbb közlekedési vállalatokról (VR, Matkahuolto).

Végezetül, a társalgási segédletet tanulmányozva azt a következtetést tudom levonni, hogy a könyv részben alkalmas az autodidakta nyelvelsajátításra, hiszen a témák szerint csoportosított számos kifejezés, szó és kommunikációs sablon magában foglalja az alapszókincset, annak elsajátításával az alapszintű nyelvhasználó megbirkózik a hétköznapi szituációkkal, azonban a nyelvtani összefoglaló elsősorban csak arra elegendő, hogy felismerjük a ragozott szavak jelentését; a különböző nyelvtani esetek használatát viszont lehetetlen csupán e könyv alapján elsajátítani.

ELEK BOGLÁRKA